

נוגע דאס וואס לבו חפץ? איז ידוע אין דעם, אז רצון איז מושל ושולט אויף אלע כחות, אויך אויפן כח השכל, איז בשעת אז ער וועט לערנען במקום שלבו חפץ, וועט דער רצון פועל'ן, אז דער כח השכל זאל ארבעטן באופן אחר, און ווי מען זעט במוחש, אז מצד הרצון, איז מען מצליח מערער אויך אין שכל.

- ס'איז ניט קיין סתירה למה שאמרו רז"ל, "כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מר", און "זרוק מרה בתלמידים", אז לימוד התורה דארף זיין בביטול, און לבו חפץ איז דאך לכאוף היפך ענין הכיווץ והביטול? ווייל די קבלת הלימוד מהרב איז די התפשטות פון זיין כח השכל אין דער סברא שקיבל, איז תלוי ברצון -

און אזוי ווי דאס איז בנוגע המקבל והתלמיד, אזוי איז עס אויך בנוגע הרב המשפיע, אז אמיתית ההשפעה איז דוקא בשעת ער שטייט בהתקשרות ורצון להמקבל. וע"ד בענין השפעת הטיפה, אז אין קישוי אלא לדעת, וכמבואר באגה"ק (סט"ו).

ואעפ"י אז השפעה השכל קען זיין אויך אן רצון, אפילו ווען מען איז מכריח יענעם צו משפיע זיין קען ער אויך משפיע זיין, וואס דוקא בגשמיות איז "אין קישוי אלא לדעת" משא"כ בענינים רוחניים קען זיין בדרך הכרח, ווי מיר געפינען ביי ר"ע'ן אז דורך דעם וואס מען האט אויף אים מאיים געווען אז מען וועט אים מסר'ן למלכות האט ער משפיע געווען תורה, איז אבער אעפ"כ, די השפעה שבאה בהכרח קומט ניט ובאלי"ע צו די השפעה שברצון.

און דאס זיינען די צוויי פירושים שברש"י, וואס דער "לשון אחר" איז ניט חולק אויפן ערשטן לשון, נאר ער איז מוסיף עליו: ביידע פירושים זיינען אמת, נאר זיי ריידן אין צוויי מדריגות: דער ערשטער פירוש איז "לדחויי" קא אכוון", אז אין כוונה ורצון איז געווען לדחויי, מצד דעם וואס ר"ש איז ניט געווען קיין מיוחס האט ער ניט געהאט קיין כוונה ורצון להשפיע עליו, ואדרבה, ביי אים איז געווען א כוונה לדחויי, און פון כוונה ורצון איז דאס דערנאך אראפ אויך אין טעם ושכל, אז ביי אים איז געווארן א טעם שלא להשפיע אליו, וואס דאס איז דער "לשון אחר" (דער צווייטער פירוש וואס קומט נאכן ערשטן) - "לפי שאינן מיוחסין" מצד ולפני עור גו' כנ"ל.

יב. דאס איז דער ביאור אין דעם וואס רש"י דערמאנט דעם נאמען פון דעם בעל המאמר..

דער ביאור (נוסף אויפן ביאור אין חלק הפשט) וואס רש"י איז מעתיק די ווערטער "כי תזריע": עס שטייט אין לקו"ת, אז "אשה כי תזריע" גייט אויף אתעדל"ת, אשה מזרעת תחילה, און דעריבער איז בשעת רש"י בריינגט מאמרו של ר"ש, וואס דער פירוש איז דא "כשם כו'" מצד חסרונו של האדם, וויילע עיקר המעלה איז עבודה, בריינגט ער די ווערטער כי תזריע.

וכשם ווי מען האט גערעדט פריער - אין חלק הפשט - אז דאס וואס רש"י לייגט צו דעם ווארט "נתפרשה" איז וויילע אויך פריער - בפ' שמיני - רעדט זיך וועגן עבודת האדם, נאר אין תורת האדם גופא איז פ' תזריע מער נוגע צום אדם, וויילע דא רעדט זיך וועגן בירור האדם בעצמו, אזוי איז אויך בנוגע די ענינים נפלאים שבפירוש רש"י, אז דער עלוי וואס עס טוט זיך אויף דורך עבודת האדם, ובמילא, איז אויך אין דעם פאראן די מעלה וועלכע עס טוט זיך אויף דורך עבודת האדם.

- וואס די מעלה פון עבודת האדם אויף המשכה מלמעלה, איז ניט נאר וואס מצד העבודה איז עס בפנימיות, כנ"ל, נאר אויך אז דאס דערלאנגט העכער, מצד ענין הבירורים כו', וואס אין דעם איז דא א התחדשות -

קומט עס אבער ניט צו די מעלה וואס איז דא אין דער עבודה פון אשה כי תזריע, וואס דארטן איז "נתפרשה" תורת האדם.

דער חילוק איז: עבודת האדם להבדיל בין הטמא ובין הטהור אין בהמה ח"י ועוף, איז אעפ"י אז נוסף אויף דעם וואס ער איז דוחה את האסור ואת הרע, איז אויך דעם טוב שבנוגה ווערט נתעלה, ווארום דער מאכל פון דצ"ח ווערט דם ובשר כבשרו (של האדם), איז דאך דער דצ"ח נתעלה להחיות אדם, ובפרט דער בירור ועלי' וואס עס ווערט אין מאכל דורך דעם וואס ער איז מברך אויף אים בתחילה וסוף, אעפ"כ, וויבאלד עס איז בלויז דברי הרשות (טאקע אין א אופן פון לשם שמים און בכל דרכיך דעהו, אבער - דאך בלויז דברי הרשות) און ניט מצוה, איז אין דערויף נאך ניטא דער גילוי רצון העליון, (נוסף לזה: אויך קודם הבירור איז דער מאכל ניט געווען באי"ע צום אדם, ווארום ער איז דאך ראוי למאכל אדם, און דאס וואס עס איז ניט ראוי למאכל אדם, קען ער טאקע ניט (עסן און) מברך זיין, ווי די גמ' זאגט אדם מביא חיטים, כלום חיטים קוסס כו'), משא"כ דער ענין פו תורת האדם בעצמו, וואס דאס איז בכללות דער ענין פון קיום המצוות, דא טוט זיך אויף א עילוי שבאי"ע, עס ווערט נתעלה אין דעם רצון העליון, וואס דאס איז דאך באין ערוך - עילוי פו נברא צו בורא,

יג. כשם ווי ענין עבודת האדם איז מרומז אין דעם ווארט "תזריע", כנ"ל (פון לקו"ת) אז אשה כי תזריע מלינט אתעדל"ת, אזוי איז אויך דער עילוי וואס עס ווערט דורך עבודת האדם (בקיום המצוות - וואס דאס איז א עילוי שבאי"ע) איז מרומז אין ווארט "תזריע", כידוע, אז ענין ההולדה איז התחדשות יש מאין, דא טוט זיך אויף א ניעער ענין, וואס ער איז פריער לגמרי ניט געווען.

און די התחדשות איז, ניט אין דער הולדה נאר אין דעם תזריע: די הולדה איז בלויז א הוכחה אז דער תזריע איז געווען כדבעי, די התחדשות אליין אבער איז ניט אין די הולדה נאר אין דעם תזריע דוקא, די הולדה איז בלויז גילוי ההעלם, ווארום אויך פאר די הולדה איז געווען דער עובר בהעלם און דורך די הולדה איז ער געקומען בגילוי, די התחדשות אליין אבער איז אין דעם תזריע דוקא.

און דעריבער איז בשעת רש"י בריינגט די דרשה פון ר"ש וואס תוכנה איז מעלת העבודה, איז רש"י מעתיק אויך די ווערטער "כי תזריע", ווייל אין די ווערטער דריקט זיך אויס א) ענין העבודה כנ"ל. ב) מעלת העבודה, אז זי טוט אויף א ענין שבאין ערוך כלל, התחדשות יש מאין.

עפ"י הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין וואס עס שטייט אין פסוק דער ווארט "תזריע", דלכאו', איז דער גאנצער ווארט איבעריק: עס האט געקאנט שטיין אשה כי תלד זכר גו', און צוליב וואס דארף שטיין דער ווארט תזריע?

רש"י טייטשט אז דער ווארט תזריע קומט מרבה זיין אפילו ילדתו מחוי שנמחה ונעשה כמין זרע כו' - לפי"ז אבער האט דער ווארט "תזריע" געדארפט שטיין נאך דעם ווארט וילדה, אז די לידה איז געווען אין א אופן וואס "נעשה כמין זרע", און פארוואס שטייט דער ווארט "תזריע" פריער?

סו. ועפ"י הנ"ל מובן, וויילע דער גאנצער תוכן פון דער פרשה איז - "תזריע", כנ"ל.

עפ"י הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין דעם טעם פון דעם וואס דער נאמען פון דער סדרה איז "תזריע":

ווי גערעדט שוין כמה פעמים אז א נאמען פון א סדרה איז פארבונדן מיטן תוכן הסדרה, ניט כהטועים לומר, אז דער נאמען איז בלויז א סימן בעלמא און א ענין חיצוני, אז בכדי מען זאל וויסן וועגן וועלכע קאפיטלעך מען רעדט איז מען זיי מסמן מיטן ערשטן ווארט מיט וועלכע די סדרה הייבט זיך אן, נאר אדרבה: מצד דעם וואס דער ווארט ווייזט אויפן תוכן הסדרה, דעריבער איז אויסגעשטעלט געווארן, אז דער ווארט שטייט בתחילת הסדרה, אז מיט אים זאל זיך אנהייבן די סדרה.

אזוי ווי ענין השמות בכלל, איז דאך דער נאמען פון א זאך ניט בלויז א סימן בלבד, אז בכדי מען זאל וויסן וועגן וועמן מען רעדט דארף מען עס אנרופן מיט א געוויסן נאמען, נאר דער נאמען איז דאך פארבונדן און ווייזט אויפן תוכן פון דער זאך וועלכע עס הייסט מיט דעם נאמען.

- וואס אזוי איז דאך מוכרח אויך פון נגלה דתורה, דער דין ביי א גט איז אז בשעת מען שרייבט דעם נאמען ניט ריכטיק, איז דער גט בטל מעיקרו, איז אין שכל הבריא האט דאך ניט קיין ארט, אז מצד א טעות אין א סימן בעלמא, וואס דאס איז דאך בלויז א ענין חיצוני, זאל עס אנרירן אין כשרות הגט, ביז ער זאל ווערן בטל מעיקרו.

ואעפ"י אז א טעות אין א סימן מובהק איז דאך נוגע בגיטין, איז אבער דער דין פון ביטול הגט ביי שמות איז אויך דאן ווען דורכן טעות בשם איז ניטא קיין טעות בנוגע דעם מגרש, וכמו, בשעת אז איינער האט כמה שמות והוחזק בשם כו', איז אפילו בשעם מען האט געשריבן אין גט זיינע אנדערע שמות, אז עס וועט ניט זיין קיין טעות, מ"מ וויבאלד אז מען האט ניט געשריבן דעם שם שהוחזק בו, איז דער גט פסול, זעט מען דאך דערפון, אז שם איז נוגע ניט בלויז אלס א סימן בלבד, נאר ער איז נוגע מצד עצמו.

וואס דאס זעט מען דאך אפילו פון נגלה, ומכ"ש ווי ס'איז מבואר בקבלה ובחסידות, אז שם איז מחי' די זאך, איז דאך א ודאי אז דער שם איז פארבונדן און ווייזט אויפן תוכן הדבר הנקרא בשם -

און אזוי איז אויך בנוגע ענין שמות הסדרות, אז וויבאלד ס'איז דאך נעמען וואס זיינען נקבע געווארן דורך גדולי ישראל, ווי מען געפינט די שמות הסדרות אין רמב"ם, אין סידור פון רס"ג, און אפילו אין משנה, וואס די משנה זאגט דעם לשון קורא באחרי מות, טייטשט אפ רש"י אז די משנה מיינט - בפרשת אחרי מות, היינט וויבאלד אז דאס איז שמות וואס זיינען פון גדולי ישראל, ראשונים וראשונים ראשונים, איז דאך מובן, אז דאס איז אזוי ווי אלע שמות שבתורה, אז זיי זיינען פארבונדן און ווייזן אויפן תוכן הדבר הנקרא בשם.

וואס עפ"י"ז שטעלט זיך די קשיא, פארוואס הייסט פרשהינו מיטן נאמען "תזריע" און ניט מיטן נאמען "אשה": אפילו אויב מען וואלט געזאגט אז דאס איז בלויז א סימן בעלמא, איז אויך ניט מובן, דלכאו' האט מען איר געדארפט רופן מיטן נאמען "אשה" על שם התחלתה (מען קען ניט רופן די סדרה מיטן ערשטן ווארט ממש, "וידבר", וויילע כמה סדרות הייבן זיך אן מיט דער זעלבער התחלה, וועט מען דאך במילא ניט גענען מבחין זיין וועגן וועלכע סדרה מען רעדט, מען האט דאך אבער געדארפט איר רופן מיטן נאמען "אשה")?

ועאכו"כ, לפי הנ"ל אז דער נאמען איז פארבונדן מיטן תוכן הסדרה, האט מען דאך א ודאי געדארפט איר רופן מיטן נאמען "אשה", וויילע אין דעם ווארט שפיגעלט זיך אפ תוכן הסדרה - תורה האדם, און ווי ר' שמלאי איז מבאר, אז אין פ' שמיני

רעדט זיך וועגן תורת בהמה ח' ועוף און אין פ' תזריע - תורת האדם כמבואר לעיל.

(ואח"כ אמר כ"ק אד"ש: כאמור אלו הלומדים שסיימו את הלקו"ת יאמרו לחיים).

* * *

מאמר כעין שיחה ד"ה.....

* * *

א. אין די לעצטע רש"י שבפרשתנו, שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער "וכבס שנית", און ער איז מפרש אז "וכבס" איז לשון טבילה, און בריינגט א ראי' לדבריו פון דעם וואס דער תרגום טייטשט דא "ויצטבע", ניט ווי ער טייטשט אויף די אנדערע כבוסינן שבפרשה זו לשון ליבון ויתחוויר, דערנאך איז רש"י מוסיף: "וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה מתורגמין ויצטבע".

איז אין דער רש"י ניט פארשטאנדיק:

(א) דער ווארט "וכבס", וואו עס מיינט ניט אויסוואשן נאר טבילה, איז ניט דעם ערשטן מאל אין דער תורה, אין דער סדרה גופא שטייט פריער צוויי מאל (יג, ו. שם, לו) "וכבס בגדיה" און דער תרגום מאכט "ויצבע לבושהי", און אזוי איז דאך טאקע דער דין, אז מען דארף דארטן טובל זיין די בגדים, ניט אויסוואשן, איז אויב אז אן פירוש רש"י וואלט מען ניט געוואוסט אז כיבוס מיינט טבילה, האט דאך רש"י געדארפט עס מפרש זיין פריער, און בריינגען א ראי' פון דעם וואס דער תרגום טייטשט דארטן ויצבע?

(ב) צוליב וואס דארף רש"י מוסיף זיין "וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה מתורגמים ויצטבע"? דא איז דאך נוגע נאר אפצוטייטשן דעם ווארט "וכבס" וואס עס שטייט אין דעם פסוק, און אויף דעם איז מספיק די ראי' פון דעם וואס דער תרגום טייטשט אפ דא ויצבע, ניט ווי ער טייטשט אלע מאל? וואס איז נוגע אין דעם פסוק צו דערציילן, אז כל כבוסי בגדים שהן לטבילה מתורגמים ויצטבע?

(ג) וויבאלד אז פירושו של רש"י איז אויף אפצוטייטשן דעם ווארט "וכבס", האט ער זיך דאך געדארפט שטעלן (און מעתיק זיין) בלויז דעם ווארט אליין. צוליב וואס איז רש"י מעתיק אויך דעם ווארט "שנית"?

ב. איז דער ביאור אין דעם: דער ווארט "וכבס" מיינט ניט דוקא אויסוואשן, ער קען מיינען אויך טבילה, און בכדי צו וויסן דעם טייטש פון דעם ווארט, צי עס מיינט כיבוס כפשוטו צי טבילה, דארף מען ניט אנקומען אויף דעם צו פירוש רש"י, דאס איז מובן פון דעם ענין ביי וועלכן עס שטייט דער ווארט: בשעת אז עס רעדט זיך וועגן א בגד וואס האט א נגע, איז מובן אז כיבוס מיינט אויסוואשן: מען זאל אויסוואשן דעם ארט וואו ס'איז דא דער נגע, אויף ארויסנעמען פון אים דעם נגע, בשעת עס רעדט זיך אבער וועגן א מענטשן וואס האט געהאט א נגע, און איבער דעם האט ער מטמא געווען אויף די בגדים וועלכע ער האט געטראגן, האט דאך ניט קיין ארט מען זאל אויסוואשן דעם בגד (וואס דאס מיינט, אויסוואשן א טייל פון אים, ווארום ס'איז דאך ניטא קיין נפקא מינה פון איין טייל ביז דעם צווייטן), איז מובן, אז דארטן מיינט, מען זאל טובל זיין דעם בגד.

בס"ד. ש"פ ויקרא, פ' החודש, ר"ח ניסן, ה'תשל"א

(הנחה בלתי מוגה)

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה², והנה ידוע מאמר האבן עזרא³ אין חדש לחמה ואין שנה ללבנה, והיינו שסיבוב החמה, שסוכבת והולכת עד שחוזרת למקומה הראשון הוא במשך שנה, שאז חוזרת וסוכבת עוה"פ וכו', ולכן נקרא שנה מלשון משנה. אבל חילוקי חדשים אין בהחמה מצ"ע. ומהלך הלבנה עד שובה אל אותה הנקודה הוא במשך חדש שאז חוזרת הילוכה, אבל אין בה ענין השנה. וצלה"ב למה אומר כאן ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שמזכיר הן חדש והן שנה. גם צלה"ב, דהלא ר"ה הוא בא' בתשרי, וכמבואר בלקר"ת⁴ ובארוכה בעטרת ראש⁵, דאע"פ שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית, ועוד יותר בכל רגע ורגע, הנה מ"מ ה"ו באופן מסודר, שמתחלה הוא המשכת החיות כללי בר"ה, ונחלק אח"כ ל"ב ר"ח, ומר"ח נמשך לכל ימי החדש. ובפרט לפי המבואר בעטרת ראש⁵, הטעם למה שנק' ראש השנה ולא תחלת השנה, שהוא בדוגמת הראש, שיש בו כ' הענינים, שמתחלה הנה כל החיות כלול בהראש, דנמשך ממנו לכל האברים, וגם אח"כ כשכבר נמשך החיות לכל האברים פרטיים הנה הראש מנהיגם, וכמבואר בתניא⁶ דגם עכשיו (כמו שהאברים הם במציאותם) יניקת הצפרנים נמשכת מהמוח שבראש, ועד"ז הוא בר"ה. ונמצא דר"ה הוא ראש וראשון לכל חדשי השנה. וא"כ אינו מובן למה נאמר על ר"ח ניסן שהוא ראש חדשים וראשון הוא לחדשי השנה, שראשון פירושו גם מלשון ראש, והיינו, שהוא בדוגמת הענינים שבהמשל דראש כפשוטו, והלא ענין ר"ה וכו' הוא בא' בתשרי.

והנה בעקידהי' כ' שיש כ' אופני הנהגת העולם ע"י הקב"ה. הנהגה טבעית, והנהגה שלמעלה מהטבע שהיא הנהגה ניסית. וזהו החדש הזה לכם ראש חדשים, דהגם שתשרי הוא ר"ה, הנה תשרי הוא ר"ה להנהגה הטבעית, שזהו מה שחוקות שמים וארץ שמתים, והו"ע מ"ש⁹ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף גו' לא

(1) המאמר מיוסד על ד"ה החודש תרס"ו [משחת ש"פ ויקרא תשל"א]. חלק ממאמר זה נדפס בשניינים בלקו"ש חי"ז ע' 150 ואילך. לכללות המאמר — ראה ד"ה החודש תרנ"ד. (2) בא יב. ב. (3) עה"פ. (4) דרושי ר"ה נח. א ואילך. (5) שער ר"ה בתחלתו. (6) פרק ב. (7) עה"פ (שער לח). (8) ראה ירמי' לג. כה. (9) נח ח. כב.

ישבותו, שהם כל פרטי השנה, וכמבואר בגמ' דכל א' מהם הוא כנגד ב' מחדשי השנה. אבל בר"ח ניסן הוא ר"ה להנהגה ניסית, וכמו שהי' בפעם הראשונה, שהגאולה דיצי"מ הי' באופן ניסי, והתחלת הגאולה הי' בר"ח ניסן, כשנאמרה פ' החדש הזה לכם, וכמו שפי' במכילתא (הובא ברש"י) עה"פוי וילכו ויעשו וכי כבר עשו אלא משקבלו עליהם לעשות מעלה עליהם כאילו עשו (שלכן יש ס"ד יכול מר"ח¹²). ובפרט לפי המבואר¹³ על מארז"ל זה שאי"ז רק ס"ד כ"א שפירושו בניחותא יכול מר"ח, דאפשר להיות בר"ח, אלא שעכ"ז אינו דומה לכמו שהוא ביום ההוא, ובפרט בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך), הרי שענין הגאולה כבר הותחל מר"ח. ובפרט בעשור לחודש שאז לקחו שה לשחוט לקרבן פסח, והרי השה הי' ע"ז של מצרים וכו'¹⁴, שאז כבר הותחל הגאולה, שלא יראו מהמצריים ולא נתפעלו מהם, ועאכו"כ שלא הי' עליהם שעבוד מצרים. וענין זה הותחל כבר מר"ח, כנ"ל בפירוש המכילתא, שנאמר ויעשו על ר"ח. ואדרבה, בענין זה מודגש יותר ההנהגה ניסית מאשר בהיציאה עצמה בט"ו בחדש, דהלא אז (בר"ח) היו עדיין בגלות מצרים, ומ"מ לא יראו מהם כו', שזה מורה על גודל הנס. וזהו החדש הזה לכם ראש חדשים, דבא' בתשרי הוא ר"ה להנהגת הטבע, ובר"ח ניסן הוא הראש להנהגה ניסית שלמעלה מהטבע.

אמנם בכדי להגיע להנהגה ניסית, הנה זהו דוקא ע"י עבודה, וכמ"ש¹⁵ ואומר לך בדמיון חיי ואומר לך בדמיון חיי וגו' ואת ערם וערי' וגו', שהם דם פסח ודם מילה¹⁶, והיינו דהנהגה טבעית באה מצד עצמה, אבל ההנהגה ניסית נמשכת דוקא ע"י עבודה וכו'. וענין זה מתבטא בר"ח שאז הוא יחוד שמשא וסיהרא באופן פנימי¹⁷.

ועל פי זה יש לבאר מאמר האבן עזרא אין חדש לחמה ואין שנה ללבנה. דהנה שנה הוא מלשון משנה שהענין חוזר ונשנה ואין בזה ענין של התחדשות, וחדש הוא מלשון התחדשות¹⁸. וא"כ צלה"ב למה בחמה נק' שנה ובלבנה נק' חדש, דהלא בשניהם ענינם הוא שסובבים עוה"פ כו', ומה שולל בזה. אך הביאור בזה בפשטות הוא, דבחמה אין שינויים, ורק שסובכת וחוזרת עוה"פ, שזהו שנה מלשון משנה כנ"ל, משא"כ בלבנה נק' חדש לפי שבכל חדש מתחדשת, והיינו, שהלבנה משתנית מקטנות לגדלות ועד שברגע שלפני המולד מתעלמת לגמרי, ואחרי ההסתר נעשה מולד הלבנה מחדש, שלכן נק' חדש,

(10) ב"מ קז, ב. הובא בפרש"י עה"פ. (11) בא יב, כד. (12) מכילתא בא יג, ח. (13) ראה לקו"ש חט"ז ע' 215 ואילך. וש"נ. (14) ראה טור או"ח סת"ל. (15) יחזקאל טז, ר"ז. (16) מכילתא ופרש"י בא יב, ו. (17) ראה אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. ועוד. (18) ראה לקו"ש שכהערה ו. וש"נ.

שהו"ע של חידוש, שנמשך אור חדש כו'. ועם היות שהלבנה מקבלת אורה תמיד מהשמש, שזהו"ע יחוד שמשא וסיהרא שצ"ל בכל החדש, הרי יחוד זה הוא יחוד חיצוני, שהו"ע יחוד זו"נ, יחוד תמידי, ונמשך מיחוד חו"ב, דתחלה צריך שיכנס בירושלים של מעלה (יחוד חו"ב) ואח"כ בירושלים של מטה (יחוד זו"נ) כו', אבל כ"ז הוא יחוד חיצוני, שהוא בכל ימי החדש, אמנם ע"י עבודה פועלים היחוד פנימי שהו"ע של התחדשות וכו', והיינו שנמשך מבחי' שלמעלה מהשתלשלות, שהוא למעלה מכמו שנמשך באופן רגיל, והו"ע הנהגה ניסית. וזהו מה שר"ה בא' בתשרי בעיקרו אינו ראש לראשי החדשים של השנה אלא ראש לימי החדש עצמם, ור"ח ניסן הוא ראש (ראשון הוא לכם) בעיקר לראשי חדשים של השנה וכו'.

והנה הגם שהנהגה טבעית באה ג"כ מהקב"ה ובאופן של לא ישבותו, ודוקא בהנהגה טבעית נראה בחי' אני הו"י לא שניתני¹⁹, שלכן הוא באופן של לא ישבותו, עכ"ז ע"י העבודה מגיעים למעלה גם מבחי' זו דאני הו"י לא שניתני. דהנה מזה עצמו שצ"ל לא שניתני, הרי מזה גופא מוכן שיש לו איזה שייכות לענין השינוי, שלכן צריך לשלול ולומר שלא שניתני, אבל בבחי' שלמעלה מענין השינוי לגמרי אינו שייך לומר לא שניתני, וכמבואר בשעיהו"א²⁰ דהאומר על איזו חכמה רמה ועמוקה שאי אפשר למששה בידים מפני עומק המושג הנה כל השומע יצחק לו, והיינו לפי שאין לו שום ערך ושייכות לחוש המישוש, שלכן אינו שייך גם לשלול ממנו ענין זה. וע"ד המבואר בשו"ת הרשב"א²¹ (הובא בספר החקירה להצ"צ²²) על מ"ש²³ ואתה הוא ושנותיך לא יתמו, דלפי שרוצה לומר ושנותיך, שהוא גדר דומן (שזה מכין האדם שהוא בע"ג) לכן צריך (להוסיף ו) לשלול הגדרה זו באמרו לא יתמו, אבל בהבחי' שלמעלה מהזמן לגמרי, אין צריך לשלול ולומר שלא יתמו וכו'. וע"ד המבואר²⁴ בענין יום השבת, שבכל יום ראשון אומרים היום יום ראשון בשבת, אע"פ שעברו כמה וכמה מאות ואלפים ימים מעת כריה"ע, והוא לפי שבחי' השבת הוא למעלה מן הזמן לגמרי, לכן אחר השבת מתחיל יום ראשון עוה"פ וכו', וזהו מה ששבת הוא למעלה מהטבע, בדוגמת ר"ח וכו'. ובכדי להגיע למדרגה זו שלמעלה גם מבחי' אני הו"י לא שניתני, הוא ע"י עבודה בכח עצמו דוקא, דלמעשה ידיך תכסוף²⁵. ואע"פ שאם צדקת מה תתן לו וגו'²⁶, מ"מ אומרים שעבודה צורך

19) מלאכי ג. ו. (20) פרק ט. (21) ח"א סתי"ח. (22) לד, ב. קכ. ב. וראה גם ד"ה מים רבים תשי"ז פ"ט (סה"מ מלוקט ח"א ע' נט ואילך). וש"נ. (23) תהלים קכ. כח. (24) לקו"ת שה"ש כה, סע"א. ובכ"מ. (25) איוב יד, טו. וראה שמו"ר ספ"ו. ויק"פ פלא"ג. (26) איוב לז. ז.

גבוהה²⁷, וכמשארז"ל²⁸ דהקב"ה אמר למשה ה' לך לעזרני, מיד אמר לו ועתה יגדל נא כח אדני²⁹, וכמבואר בדרושים³⁰ עה"פ ועתה יגדל נא וגו', דישנו כח אדני מצ"ע, וע"י העבודה נעשה ההגדלה בכח אדני. וזהו מה שלמעשה ידך תכסוף, דתכסוף הוא מלשון תענוג, דתענוג תמידי אינו תענוג³¹, ורק ע"י העבודה בכח עצמו ע"ז נעשה התחדשות שאז הוא אמיתית התענוג. וזהו"ע יחוד פנימי דזו"נ, שאז נעשה התחדשות הלכנה בר"ח.

והנה זהו מה שר"ח ניסן הוא ראש לחדשי השנה, והיינו ראש להנהגה ניסית, שהוא בחי' יחוד פנימי, ומגיעים לבחי' זו ע"י עבודה בכח עצמו דוקא. דהנה תחלת התהוות העולמות ה' מצד חפץ חסד מצ"ע שהוא בחי' חסד שלמעלה מהשתלשלות, ועד לבחי' חפץ חסד כמו שהוא לפני הצמצום, אבל מ"מ הוא רק בחי' חיצונית, לפי שלא ה' ע"י עבודה, דאדם אין לעבוד את האדמה, והי' צ"ל ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה³². וזהו משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים³³ שהוא באופן של קבע. לא ישכותו, שזהו ההנהגה טבעית, בחי' חיצונית שלא ע"י עבודה. אבל משבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה³³, שהוא ר"ח ניסן, שאז הוא ההנהגה שלמעלה מהטבע, הנהגה ניסית, וזהו דוקא ע"י העבודה בכח עצמו שאז מגיעים למעלה מבחי' חפץ חסד גם כמו שהוא לפני הצמצום, שהוא רק בחי' חיצונית, וממשיכים גם בחי' היחוד פנימי וכו'.

והנה סו"ס כל הענינים שבהשתלשלות תלויים בישראל והם בשביל ישראל, וגם ההנהגה טבעית מצ"ע שהוא תחלת הבריאה וכו' ה"ז בשביל ישראל, וכמו שפירש"י עה"פ³⁴ בראשית ברא וגו' בשביל ישראל שנק' ראשית וכו' וזהו עם המלך במלאכתו ישבו שם³⁵, וארז"ל³⁶ במי נמלך כנשמותיהם של צדיקים, והיינו שהתבונן בנש"י (כפי שיהיו כעתיד) וברא את העולם. וכמ"ש הה"מ באור תורה³⁷ שקדימת הרצון ה' בשביל שיהיו ישראל צדיקים בכל דור ודור וצמצם כביכול בהירותו, כמשל אב מצמצם את שכלו ומדבר דברי קטנות בשביל בנו הקטן, וגם כל המדות מעשה נערות נולדים בהאב. אלא שלמטה צריך להיות הבן במציאות תחלה, ואח"כ יכול האב להתבונן בו וכו', אבל לגבי הקב"ה העבר

(27) ראה עבודת הקודש חלק העבודה בתחלתו. הובא בשל"ה שער הגדול (כט. ב ואילך). (28) שבת פט. א. (29) שלח יד. יז. (30) לקו"ת שלח לח. סע"ד ואילך. וראה ד"ה לא תהי' משכלה תשי"ב (סה"מ תשי"א-תשי"ג ע' 164 ואילך). וש"נ. (31) כש"ט סקכ"א. לקו"א כג. סע"ג. אר"ת כז. ב. ובכ"מ. (32) בראשית ב. ה"ו. (33) שמו"ר פט"ו. יא. (34) בראשית א. א. (35) דה"א ד. כג. (36) רות רבה פ"ב. ג (בשינוי לשון קצת). (37) בתחלתו (ב. ג).

והעתיד שוים לפניו, והי' הוא ית' מתענג ממעשה הצדיקים (שיהי' בעתיד) וצמצם א"ע וכו'. אמנם כ"ז הוא רק בתחלת הבריאה, אבל אחר הבריאה משקבע להם חדש של גאולה ולאחר מ"ת, צ"ל עבודה בכח עצמו בפועל. דענין מ"ת הוא מה שהתורה ירדה למטה בעוה"ז, והיינו שחדרה גם לתוך העינים שלמטה בעוה"ז, בחי' ההנהגה טבעית, ולכן גם בחי' זו צ"ל ע"י עבודה. אלא שמ"מ ישנו הפרש בין העבודה שבשכיל ההנהגה טבעית, והעבודה שבה תלוי' ההנהגה ניסית.

דהנה כתיב³⁸ אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם ונתתי גשמיכם וגו'. הנה ישנם העינים כמו שהם כפשוטם בתושב"כ, שאם בחוקתי תלכו קאי על למוד התורה כפשוטו, ואת מצוותי תשמרו קאי על קיום המצוות סתם, שאז גם השכר הוא כמו שהוא כפשוטו בתושב"כ שהוא שכר טבעי, דונתתי גשמיכם בעתם כפשוטו, ועץ השדה יתן פריו כפשוטו. אבל כמו שהוא מצד תושבע"פ כמ"ש בתו"כ והובא בפרש"י³⁸, שע"י תושבע"פ מתגלה אמייתית רצון העליון, הנה אם בחוקתי תלכו אי"ז לימוד התורה סתם אלא שתהיו עמלים בתורה, שהו"ע היגיעה בתורה יותר מכפי טבעו ורגילותו. ומכיון שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה³⁹, שעמלים בתורה ע"מ לשמור ולקיים, הנה אז גם את מצוותי תשמרו אי"ז קיום המצוות כפשוטו אלא קיום המצוות בהידור וכו'. ועי"ז הנה ההנהגה מלמעלה הוא גם באופן ניסי שלמעלה מהטבע, שונתתי גשמיכם בעתם בלילי רביעית ובלילי שבתות, ועץ השדה יתן פריו שגם אלני סרק עתידין להוציא פירות. וזהו החדש הזה לכם ר"ח, שהוא הר"ה על ההנהגה ניסית שלמעלה מהטבע והוא ע"י העבודה בכח עצמו, שאז נמשך לא רק בחי' יחוד חיצוני אלא גם בחי' יחוד פנימי.

ויש להוסיף בזה מה שמבואר בד"ה והר סיני עשן תרכ"ח⁴⁰, דעשן ר"ת עולם שנה נפש, ורבינו אאזמור"ר זצ"ל פי' ששנה הם י"ב ר"ח הם י"ב גבולי אלכסוני של המדות כמ"ש מזה באורך בדרוש מחר חדש⁴¹, ומסתמא שמע כן מהמגיד זצ"ל, והיינו שאי"ז בחי' המדות כמו שהם במקומם אלא כמו שהם בגבולי אלכסון, ועולם היא בחי' מדות בעצם, והיינו ע"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה⁴², וכתיב זכור רחמין וחסדיך כי מעולם המה⁴³ שבחי' העולם הם מבחי' המדות, ונפש הוא חיות העולם, ונמצא מפרש שבחי' נפש גבוה מכולם. ואפ"ל

(38) ר"פ בחוקתי. (39) קידושין מ. ב. ו. ש"נ. (40) סה"מ תרכ"ח ע' קמר. (41) סה"מ תקס"ז ע' מח ואילך. ועם הגהות — אוה"ת בראשית ד, סע"ב ואילך. (42) תהלים פט, ג. (43) שם כה, ו.

בספירות שבחי' שנה הוא בחי' המלכות, שרגלי' יורדות מות"4 בכי"ע, וגם כמו שהוא באצילות הוא בבחי' שייכות להעולמות וכו'. ובחי' עולם הוא בחי' ז"א בחי' המדות, שהוא הממוצע בין בחי' נפש ושנה. ובחי' נפש הוא ספירת הכינה, וזהו ג"כ כהן, לוי וישראל (חסר הסיום).

(44) משלי ה. ה. וראה אוה"ת להצ"צ עה"פ (ע' תקסד ואילך).

בס"ד. ש"פ שמיני, מבה"ח ניסן, פ' החודש, ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה², וידוע מה שמדייק בזה כ"ק אדמו"ר נ"ע (בעל ההילולא דב' ניסן) בד"ה החודש הזה לכם³, מה שאומר החודש הזה לכם ראש חדשים גו' דקאי על ר"ח ניסן, והלא א' בתשרי הוא ראש השנה שכולל כל השנה, דעש"ז נקרא ראש דכמו שהראש כולל כללות חיות הגוף כמו"כ ר"ה כולל כללות חיות השנה, ונחלק אח"כ לי"ב ר"ח וכל ר"ח ללמ"ד יום, נמצא דר"ה הוא ראש וראשון לכל חדשי השנה, ולמה נאמר על ר"ח ניסן שהוא ראש חדשים כו'. ומזה מובן שבאמת יש ^{אוצר החכמה} בזה ענינים. דיש ענין של ר"ה בא' בתשרי, היינו שהוא ראש לא רק לימי השנה, אלא גם לחדשי השנה, [ולכן מביא בהמאמר (הנ"ל) הענין (המבואר בעטרת ראש⁴) שהחיות הכללי הנמשך בר"ה נתחלק אח"כ לי"ב חדשים — דלכאורה אי"מ, מה נוגע ענין זה לכאן — אלא לפי שזה מחזק קושייתו (הנ"ל), דכיון דר"ה הוא גם ראש לחדשי השנה, א"כ מהו"ע שר"ח ניסן נק' ראש חדשים גו'], שענין זה שבא' בתשרי הוא ג"כ ענין שנאמר בתורת אמת, שהו"ע אמיתי. ויש עוד ענין בזה, מה שר"ח ניסן הוא ראש חדשים וגו'. וראי' לזה ממה שארז"ל במדרש⁵ משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה. היינו, שלאחרי שבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ראשי חדשים ושנים, שזה שייך להענין דר"ה שבא' בתשרי. ולאחרי שבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה דקאי על ר"ח ניסן. דמזה מוכח שיש שני ענינים, ר"ה של א' בתשרי, שנקבע כשבחר הקב"ה בעולמו; וראשון הוא לכם לחדשי השנה, דר"ח ניסן (חודש של גאולה), שנקבע כשבחר ביעקב ובניו, וצלה"ב מהם שני הענינים. וגם צלה"ב מה שארז"ל (ומובא בפרש"י עה"ת בתחלתו) אמר ר' יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כו' ומה טעם פתח בבראשית משום כח⁶ מעשיו הגיד לעמו גו', דאיך מתאים מאמר זה דר' יצחק (שזה נמצא גם במדרש) עם המדרש המובא לעיל שב'

(1) חלק מהמאמר נדפס — בשינויים — בלקו"ש חיי"ז ע' 150 ואילך. ולכמה ענינים שבהמאמר — ראה ד"ה החודש תשל"א (סה"מ תשל"ת-תשל"א ע' 431 ואילך). (2) בא יב, ב. (3) המשך תרס"ו ע' קנו. (4) שער ר"ה בתחילתו. וכ"ה בלקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. (5) שמו"ר פט"ו, יא. נתבאר (גם) בד"ה החודש תרס"ה (ס"ע קט ואילך). (6) תהלים קיא, ו.

הענינים דבחר בעולמו ובחר ביעקב ובניו [שהם ב' הענינים דבראשית ברא גו' והחודש הזה לכם], הם ב' ענינים נפרדים, שזה ענינו בחר בעולמו וזה ענינו בחר ביעקב ובניו. ולא עוד אלא שהם שני ענינים הפכים זמ"ז, שהרי מ"ש החודש הזה לכם הו"ע ר"ח של גאולה, דגאולה ענינו היציאה מהמצב שהי' נמצא בו קודם, שהי' מצב אחר והפכי לגמרי — יציאה משעבוד לגאולה ואפילה לאור גדול. הרי שענין החודש הזה לכם, שהו"ע בחר ביעקב ובניו, ענין הפכי מבראשית ברא, בחר בעולמו, ומהו אומרו לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כו'.

ויובן זה בהקדים דיוק לשון המדרש משבחר הקב"ה בעולמו כו' וכשבחר ביעקב ובניו⁷. שבב' הענינים מדבר במדרש כאן כמו שהם מצד בחירתו ית'. והנה ענין הבחירה שייך רק במדריגה כזו שלמעלה מכל ענין של מציאות שיוכל לפעול נטי' לאיזה קו וכו'⁸, שזוהו"ע בחירה חפשית כביכול, שאינו מוכרח באיזה ענין. וזהו גם ענין היכולת, שהרי היכולת הו"ע הכי נעלה, דהן ולא שוין לפניו, דכשם שביכולתו להאיר, כך ביכולתו שלא להאיר, שזוהו היכולת על ענין ההעלם וגילוי דשניהם שוין אצלו ית'⁹. ומזה נמשך ב' הקוין דגבול ובל"ג, ולמטה יותר הו"ע הנהגה טבעית, והנהגה נסית¹⁰ — בחר בעולמו ובחר ביעקב ובניו. וכידוע שמצד ענין השלימות יש שני הקוין, לא רק ענין הבל"ג, אלא גם ענין של גבול, וכמובא בכמה דרושים¹¹ מ"ש בעבודת הקודש¹² דכשם שיש לו כח בכלתי בע"ג כך יש לו כח בגבול, ואם תאמר שיש לו כח בכלתי בע"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו. והנה מזה מובן דכל מה שהשלימות הוא באופן נעלה יותר, הרי יש בזה יותר החיבור והאיחוד שבין ב' הקוין דבל"ג וגבול. וזהו מש"א משבחר הקב"ה בעולמו, דאף שעוין עולמו — מלשון העלם¹³, ענינו גבול, אבל מכיון שנמשך מצד בחירתו של הקב"ה, משבחר הקב"ה בעולמו, דמצד ענין הבחירה הרי ענין הבל"ג וגבול שוין אצלו, ושניהם כלולים ומחוברים יחד, לכן בענין העולם וטבע יש ענין הבל"ג. ואף שאינו נראה בגלוי, וכנ"ל בעולמו מלשון העלם, שזוהו"ע של הנהגה טבעית, דטבע פירושו פארטרונקען¹⁴, מלשון טבעו בארץ שערי¹⁵, אבל ע"י ענין ההתכוננות יכולים

(7) ראה גם ד"ה החודש תרס"ה שבהערה 5. 8) ראה לקו"ת אמור לח, ב. המשך ר"ה תש"ג ספ"ט. (9) ראה המשך תרס"ו ע' קפת ואילך. המשך ר"ה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' כב) ותוצ"ה (פרק ח בסופו. שם פרק לד — סה"מ קונטרסים ח"ב שכד, ב. שם שמו, א). וראה בכ"ז ספר הערכים חב"ד כרך ד ערך אוא"ס (ד) סעיף ו. וש"נ. 10) ראה בזה רד"ה החודש בהמשך תרס"ו שבהערה 3. 11) ראה וידעת תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' נג ואילך). ועוד. 12) חלק א ריש פרק ח. וראה מקומות שצויינו בהערה 9. 13) לקו"ת שלח לו, סע"ד. ובכ"מ. 14) ראה סה"מ תרע"ח ע' פח"פט. תרח"ץ ע' קסד"קסח. ד"ה נתת ליראיך תשי"ב (סה"מ תשי"א תשי"ג ע' 256). 15) איכה ב, ט.

בלתי מוגה

להגיע ולהשיג ענין הבל"ג שבעולם. וזהו ע"י התכוננות כצבא השמים שהם חזקים כיום הבראם¹⁶, שבזה נראה ענין הבל"ג שבהנהגה טבעית. ואף שהאדם אינו יכול להשיג את ענין הא"ס, דכמה שיצייר בעצמו את ענין הנצחיות, ה"ז עדיין בהגבלה אצלו, כיון שכל מה שמשגי הוא רק בהגבלה, אבל כיון שרואה איך שצבא השמים הם חזקים כיום הבראם, הרי כזה רואה ענין של בל"ג, שהרי כל דבר גבולי צ"ל בו ענין ההפסדות, וכהלשון שמתחיל להתייבש מיד כשנולד¹⁷, וכיון שרואה שצבא השמים הם חזקים כיום הבראם, שאין בהם אפילו ענין של התחלת ההפסדות, הרי כזה נראה שיש בהם ענין של בלי גבול. ומזה בא להכרה געלית יותר, שענין זה נמשך מבחי' שלמעלה גם מענין הבל"ג, שהרי בכדי שיהי' חיבור של בל"ג וגבול. שבהגבול דטבע עצמו יהי' ענין בלתי סופי שלמעלה מהטבע, זהו דוקא ענין טל נמנע הנמנעות שלמעלה מענין הגבול ובל"ג, ולכן יכול לחברם יחד, וזהו משבחר הקב"ה בעולמו, ענין הכחירה דוקא, דלהיות שבחר בעולמו, היינו ענין הגבול כמו שהוא מצד בחי' היכולת (יכולת בעצמות), לזאת יש בזה גם ענין הבל"ג, חיבור גבול ובל"ג. כי עצמותו ית' הוא נמנע הנמנעות¹⁸. וזהו גם מה שמבאר שם (כמאמר הנ"ל¹⁹) דענין הנצחיות נמשך מאור הקו, דאף שהוא קו קצר ומוגבל, שהרי המשכת הקו הוא לאחרי הצמצום, מ"מ הרי זהו מה שלאחרי הצמצום נמשך מהעיגול הגדול שלפני הצמצום. כי הקו מצ"ע, כיון שהוא לאחרי הצמצום, אין שייך שיומשך ממנו ענין הגילוי, ועאכו"כ ענין הכריאה, אלא שזהו ע"י שנמשך בהקו קצר ומוגבל שלאחרי הצמצום מהאור הבל"ג שלפני הצמצום, ועוד למעלה יותר, וכנ"ל שבכדי שיהי' החיבור בין גבול ובל"ג, הוא דוקא ע"י נמנע הנמנעות שלמעלה מב' הקוין דגבול ובל"ג.

אך כ"ז הו"ע משבחר הקב"ה בעולמו, ואח"כ ממשך במדרש עוד ענין, כשבחר הקב"ה ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה, דיעקב ובניו הם ענין של בל"ג. שזהו מה שישראל נקראים בנים למקום. וכדכתיב בני בכורי ישראל¹⁹ בנים אתם להוי' אלקיכם²⁰ (שהם ב' הכתובים שמביא בתניא²¹), שאף שבנים מורה על ענין של סדר השתלשלות, שהרי על למעלה מענין ההשתלשלות כתיב וגם בן ואח אין לו²², אבל בהשתלשלות גופא הרי זה השתלשלות של בל"ג.

16) ראה ירושלמי ריש ברכות. וראה בארוכה ד"ה שאו מרום בהוספות לספר החקירה להצ"צ. ד"ה אין ערוך (הב') תרצ"ד ספכ"ט ואילך (סה"מ תשי"א ע' 141 ואילך). (17) כ"ה בכ"מ בדא"ח בשם הבחיי ו"אולי הכוונה למש"כ בפ"י עה"ת בראשית א, כח. — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ שם (ע' 142). (18) שו"ת הרשב"א סימן תיח. הובא בספר החקירה להצ"צ ע' 68. (19) שמות ד, כב. (20) ראה יד, א. (21) ריש פ"ב. (22) קהלת ד, ח. וראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'רפא. א'תכג.

בלתי מוגה

שלמעלה מכל עניני הבריאה, דכל עניני הבריאה הן גבול, ונש"י הן בל"ג, שזהו"ע כח הא"ס שיש בנש"י, שהוא כח ההולדה. וזהו דיוק לשון המדרש כשבחר ביעקב ובניו, להורות על ענין ההולדה שהוא כח הא"ס שישנו למטה, וכמבואר בד"ה שמח תשמח²³ ובכ"מ²⁴, שכח ההולדה הוא דוקא בכח הא"ס, ולכן כח זה אינו נמצא בנבראים העליונים ובמלאכים, כ"א דוקא בנש"י למטה²⁵, וכמבואר באגה"ק סימן כ' (אגרת הידועה) בענין כח הצמיחה, תדשא הארץ דשא²⁶, וזה נמצא דוקא למטה בארץ הגשמי. והנה כמו שנת"ל בהענין דמשבחר הקב"ה בעולמו, דאף שעולמו הו"ע של גבול, מ"מ מצד זה שבחר הקב"ה בעולמו, יש בזה גם הענין דבל"ג, עד"ז הוא גם בהענין דכשבחר ביעקב ובניו, שהגם שיעקב ובניו הו"ע של בל"ג, מ"מ מצד ענין הבחירה שבהם, נמצאים הם גם בגבול, וזהו כשבחר ביעקב ובניו קבע להם חודש של גאולה, דכיון שנמצאים הם בהעולם שהוא בעל גבול, ה"ז ענין של שעבוד, ולכן הוצרך להיות קבע להם ר"ח של גאולה, שיצאו משעבוד לגאולה, שהיא הנהגה נסית שלמעלה מהנהגה טבעית.

וזהו אמר ר' יצחק לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם כי תורה הוא ג"כ ענין הבל"ג, (שתורה היא מלשון הוראה²⁷), שהרי התורה מצ"ע היא למעלה מהעולם, וכמבואר בקבלה²⁸ הטעם מה שהתורה מתחלת באות ב', כי התורה שנמשכה למטה היא התורה שבעולם הבריאה, ובחי' זו שבתורה הו"ע שני, כי התחלת וראשית התורה היא באצילות שלמעלה מבי"ע. ולכן הי' צריך להתחיל את התורה מהחודש הזה לכם, שהו"ע הבל"ג, בכדי להמשיך מעצם התורה שלמעלה, בהאות ב' דבראשית, שהוא התורה כמו שהיא למטה, וע"ז מבאר, דאף שהי' צריך להתחיל את התורה בענין הבל"ג, מ"מ פתח בבראשית, משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שהכוונה העליונה היא לעשות לו ית' דירה בתחתונים²⁹, בתחתונים דוקא, שזהו"ע נחלת גוים. וזהו ג"כ עיקר הכוונה בנתינת התורה, להמשיך ענין הבל"ג בעולם וגבול גופא, היינו שע"י התורה יכולים להעלות את העוה"ז התחתון לענין הבל"ג. ולכן ניתנה התורה למטה דוקא, וכמו שענה משה להמלאכים שטענו תנה הודך על השמים³⁰, כלום למצרים ירדתם וכו'³¹, דמה שהתורה ניתנה לישראל דוקא היא

(23) תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' קעט). (24) לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. (25) ראה לקו"ש חי"ז (הנ"ל הערה 1) ע' 155 בשוה"ג להערה 56: ומה שישנו כח זה גם בחי וצומח — ראה לקו"ת שה"ש שם מ, א. בנוגע לאוה"ע — ראה לקו"ש ח"ח ע' 55 הערה 45, ש"ל בזה ב' טעמים: א) ע"ד המבואר בלקו"ת שם לענין חי וצומח. ב) כדי שיהי' ענין הבחירה. (26) בראשית א, יא. (27) ראה זח"ג נג, ב. ועוד. (28) לקו"ת תורה להאריז"ל ר"פ בראשית. וראה מדבר קדמות להחיד"א מערכת תי"ו אות ט'. (29) ראה תנחומא נשא טו. תניא רפ"ו. ועוד. (30) תהלים ח, ב. (31) שבת פח, ב ואילך.

בלתי מוגה

בכדי להעלות את העולם גופא לענין הבל"ג שלמעלה מהעולם. וזהו גם מה שנת"ל במאמר הקודם³² בפירושו הכתוב³³ חוקות שמים וארץ, דהעולם נק' בשם חקיקה, דלכאורה אי"מ, איך שייך לומר ענין החקיקה על מציאות העולם שהוא נברא, הרי מבואר בכמה דרושים³⁴ (עה"פ אם בחוקותי, זאת חוקת התורה, וזאת חוקת הפסח) מעלת ענין החקיקה על ענין הכתיבה שהוא מיני' וכי' וכו', ואיך שייך זה על מציאות העולם. אך הענין הוא כמשנת"ל בענין חזקים כיום הבראם, דענין של טבע ועולם נמשך מצד ענין בחירה, משבחר הקב"ה בעולמו, ולכן יש בהנהגה טבעית שבעולם גם ענין הבל"ג, שזהו"ע החקיקה שבעולם. ולכן התחלת התורה הוא בבראשית ברא וגו', כי תכלית הכוונה הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים, וסוף מעשה עלה במחשבה וכוונה תחילה³⁵, ולכן פתח בבראשית, וזהו גם הביאור על מה שגם יעקב ובניו היו תחילה במצב של שעבוד ורק אח"כ קבע להם חודש של גאולה, כי מכיון שתכלית הכוונה הוא לעשות לו ית' דירה בתחתונים [שזהו תכלית כל בריאת העולמות, שלא הי' בשביל עולמות העליונים שהרי הם ירידה מאור פניו ית'³⁶, אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון]. לכן הוצרך להיות שגם יעקב ובניו (ענין הבל"ג) יומשך בהגבלה דעולם, בכדי אז זיי זאלן אויפהייבן את ההגבלה דעולם לענין הבל"ג (ע"י שקבע להם אח"כ חודש של גאולה) ויעשו ממנו דירה לו ית'. וזהו מה שבתחילה בחר הקב"ה בעולמו, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה, שבתחילה בחר הקב"ה בעולמו, כי תכלית הכוונה היא בעוה"ז התחתון, ואח"כ קבע להם חודש של גאולה, שע"ז פועלים ישראל גם בעולם ענין הבל"ג, שהוא הדירה לו ית' בתחתונים.

וזהו משבחר הקב"ה בעולמו קבע בו ר"ח ושנים, שהו"ע הסדר מצד חודש תשרי, וכשבחר ביעקב ובניו קבע בו ר"ח של גאולה, שהוא הסדר שמצד חודש ניסן, שהם שני אופני עבודה, עבודה שע"פ טעם ודעת, שהיא עבודה מוגבלת, ועבודה שלמעלה מטו"ד, עבודה בלתי מוגבלת, בכל מאדך³⁷. ומזה נמשך גם בעולם ב' ההנהגות, ההנהגה דתשרי, וההנהגה דניסן. דהנהגה דתשרי הוא הנהגה מסודרת, שבא ע"י עבודת האדם, דאדם לעמל יולד³⁸, דבתחלה בא חודש תשרי שהוא זמן החרושה וזריעה, ואח"כ באים לחודש ניסן שהוא זמן קצירת שעורים, ולאח"ז לסיון שהוא זמן דקצירת חיטין, עד לסיום השנה בחג הסוכות שהוא חג האסיף. אבל הסדר שמצד חודש ניסן הוא, שנותנים לו הכל

(32) ד"ה וידבר גו' זאת חוקת התורה. (33) ירמ"י לג, כה. (34) צויין במאמר שבהערה 32. (35) ע"פ פיוט לכה דודי. וראה ספר יצירה פ"א מ"ז. המשך שמח תשמח תרנ"ז (סה"מ תרנ"ז ע' רנג ואילך). ובכ"מ. (36) תניא פל"ו. וראה ד"ה באתי לגני תשי"א (סה"מ מלוקט ח"א ע' ו). (37) ואתחנן ו, ה. (38) איוב ה, ז.

בלתי מוגה

מלמעלה פארטיקערהייט, שמתחיל בחודש ניסן, שיש לו תיכף הקציר שעורים, ומיד לאח"ז, בזמן קצר בחודש סיון יש לו גם הקציר חיטין, ובעוד זמן קצר בימי סוכות הוא זמן האסיף. ועד"ז בעבודת האדם, יש ב' אופנים אלו, העבודה דחודש תשרי מלמטלמ"ע, והעבודה דחודש ניסן שנותנים לו הכל מלמעלה פארטיקערהייט, ועבודתו הוא רק העלי' מחיל אל חיל בקדושה גופא³⁹. וזהו ההכנה לזמן דלעת"ל, שעתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכלי מילת⁴⁰ ועתידה אשה שתלד בכ"י⁴⁰, וכ"ז נמשך ע"י עבודתינו עכשיו בזמן הגלות באופן כזה, והו"ע של שבת שאז ההנהגה היא באופן דכאילו כל מלאכתך עשוי⁴¹, שנותנים לו הכל מלמעלה פארטיקערהייט, ותלמיד חכם איקרי שבת⁴², וכ"א מישראל צ"ל ת"ח, ואפילו מי שאינו ת"ח, מ"מ הרי בעת שלומד תורה ומקיים מצוות הוא במצב כזה שעניני העולם אינם תופסים מקום אצלו כלל, בדוגמת הענין דכל מלאכתך עשוי. וע"י עבודה זו דאם בחוקותי תלכו ממשיכים ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו⁴³, עם כל הפירושים בזה שבתו"כ ובדברי חז"ל, עד לקיום סיום הפרשה ואולך אתכם קוממיות⁴⁴, כביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

אוצר החכמה

(39) ראה אגה"ק סוסכ"ו. (40) שבת ל, ב. (41) מכילתא ופרש"י יתרו כ, ט. (42) זהר ח"ג כט, א. וראה לקו"ש ח"א ע' 40. (43) בחוקותי כו, ג"ד. (44) שם, יג.